

Тоя мемоаръ, напечатанъ въ протоколитѣ на Берлинския конгресъ, се намира между архивнитѣ му книжа.

Като прави кратъкъ исторически прѣгледъ на сръбската история отъ далечни врѣмена, Ристичъ казва:

„До като другитѣ народи на Балканския полуостровъ понасяха мирно игото на османитѣ, сърбитѣ бѣха едничкитѣ, които протестираха непрѣстанно противъ турското владичество. Това петъ-вѣковно роптание, което се изрази въ една серия отъ народни възстания, въ масови емиграции, въ участие въ всичкитѣ борби на Австро-Унгария противъ Турция, това дълго роптание съставлява сръбското народно право за независимъ политически животъ“.

Слѣдъ редица размишления обмислѣни прѣдварително, надъхрани съ високъ патриотизмъ Ристичъ присъпя къмъ най-сжществената частъ на този мемоаръ.

„Едно териториално прѣустройство се налага за Сърбия“. пише той.

„Въпрѣки вече сложеното убѣждение за важноста на сръбския въпросъ въ източната проблема изглежда, че не му се дава достатъчна важность. Днесъ, когато събитията изникнаха въ сръбската земя, доведоха източната криза до състоянието, въ което се намира сега, никой не може да откаже важноста на сръбския въпросъ. До като този въпросъ не бжде разрѣшенъ справедливо, дотогава той ще прѣдизвиква опасни сътресения и ще остане ключъ на източния въпросъ. Съ своето могщество, съ своята неизчерпаема енергия, Високата Порта въ продължение на петъ-вѣковно усилие не е могла да заглуши сръбския народъ, нито да избѣгне периодическитѣ възстания... Относително сръбскитѣ страни, отгатакъ Дринъ и Лимъ, ние можемъ да заявимъ, че тѣ никога нѣма да се радватъ на спокойствие безъ едно радикално подобрѣние.

„Но сръбското правителство не мисли, че е негово право да разрѣшава въпроси, за които сж взели грижата великитѣ държави. То питае надежда, че великитѣ сили ще намѣрятъ срдство да подобратъ отчаяното положение на нашитѣ братя отгатакъ Дрина и Лимъ.